

F O A I A

pentru

ЖИДИ, АЛЖИА СИ ЛИТЕРАТУРА.

Nr. 11.

MERCURIU, 16. MARTIE

1855.

РЪСПЪНСЪ ДОМНУЛБІ К. БОИЕРЕСКѢ.
(Din Nr. 6 азъ Фоиei).

(Бртаре)

Двбстъръ Домнилоръ, скриеці о літвъ таі шборъ, din вавсь къ таіці лічепктъ из комедіоре ші водевіле ші пъпъ актъ о зам десеръці ші маі пъпъ да къте о драмъ; Dв. аведі до Пріл чіпаке зпз пзвлікъ, какт амз зіче маі модернъ, dintrъ каре въ алесеръді de чітіторі какт ші маі не ачеа парте, кареа квіште літва франдезъ чаа шібръ до тэрпуреле ei, пріл вртаре въ фіделене ші терпілій ші фраселе франдоціте; Dв. скриеці шіоръ, центракъ аведі літва ротъпескъ из пъті маі філ фатілій ші до вісерікъ, чі ші до леді ші адіністръчке, до піадъ ші до театръ ші ачеста престе тóтъ д'ера. Рогівъ д'есь, ачесте філескірі шіншнате, ачеа скріере зшоръ къці класічі de зпз фолосе практікъ не аз дата пъпъ актъ до літва постъръ, с'єз тъкар не къці аллорі стръні філтъръ адевъръ тарі до аведі традаші ші фікъ традаші ашеа, центракъ оріче ротъпъ въ чева ідеі, д'есь ф'ръ квіштіңца літвеі франдо-зешті, с'ї врічень тъкар пъті не кътъ прічене с'єз ф. скрінгъ традаесь de пърілій поштгі до т'р'пъ в'єз не къндъ ротъпълъ из с'є ші маі лъвда въ атъді скріторі de тóтъ пласа на до зілеле постъре. Апіеа, Dвбстъръ скриеці шіоръ, центракъ в'анді ферітъ пъпъ актъ de а скріе че є грез ші фірте грез; бре д'есь грезла не аі к'ї вітері с'є рътъпъ? Odiniоръ вътрьлій поштгі скріаа піділъ ші тогвши фірте тълтъ, еі скріаа лічетъ ші то-тъш квржндъ не лъпгъ піділтатеа тіжлобчелоръ зоръ; еі лъса прекът зіче Орадіа, на скріеріле зоръ с'є зақъ поъ аі фі пілпітъ, на філтъачеаа с'є се маі к'окъ до креері, поі из ле лъсътъ с'є стеа піці тъкар 9 лвпі, какт не кътъ dormitі ші поі фі пъптечеле татеи постъре; поі імітътъ

не ламартіне, каре скріе маі ізте де кътъ вор-веште, не Sue, Dumas et Comp. Быль есте шіблла романтикъ, о шігіз; маі вазъ лось есте чев роташъ до чеве че се д'їе de практика ві-де de търіа карактерълъ, de търімеа с'їфетескъ, de патріотізмъ звялітъ ші фінігітора не тіл де амз фінштіе; тогв тіар таі п'льчеа с'є възз ротъ-веште не възз Lisіz ші Тачітъ, д'єкътъ о с'єтъ таі de водевіле, повеле, романірі ші романце, орі-зічаке, імітате, традасе, плаціате, какт леа дата D'Ізз. Ші бре de 25 ані из амз фі анатъ тімпъ de а не апка ші де скріері маі греле? Нажкътва не амісітъ лімба? Ар фі вай de с'їфетала постъръ, д'екъ с'є поі с'є Dв. амз лічене с'є не д'їш ачестъ тестімоніз de съръчіе. №, Домнілоръ из, чі неа ліпсітъ п'ті деяліна квіштіңцъ а літвеі постъре, а ліпсітъ апоі ші зпз стадіз таі серіосе с'їтітъ de лене ші комодіага. Есть ші алъ вавсь а скріері зшоръ. Еарь тіжлобчелоръ матеріале за Dв. п'ак ліпсітъ вічі одатъ, п'тілай воінда с'є фіе фостъ за локвлъ с'єз.

Еарь Арделенії, еі скріз грез шітітей. — Ші Dв. Бойерескъ а фостъ преа делікатъ ка еспре-сізпна са. Оре д'есь центракъ скріз Арделенії грез ротъпеште? О філтъвъчие ачеста, не каре Dв. молдаво-ротълій літераціи ші літераторі пічі декът из с'їлтеді до старе а о деслага. Прекът зпз пріпікъ de квржндъ въскътъ из поте сімді de локъ крептеле д'єрепі de паштере але татеи сале, ачеа Dв. из сімдіші ші из квіштігеді греятъціе ші д'єреріле філтъе каре арделенії аз фостъ пъпъ актъ осъндіці а скріе, с'є какт зічеа чінена не да ані 18 0 деспре Манепі, „а гоні авторлажка.“ Чі с'є філтъвъчие п'лькосі ка але профетълі Іереміа, с'є депотътъ аічі п'тілай в'єле к'їссе пріп-чіале. Прекът за Dв. до капетеле въторва це перъдівні de ротъпі с'єз п'зътъдітъ ідеіле ші кві-штігіцеле д'єпъ в'єтра літвеіоръ стръні, та-

чешті, апои французеншті ші кв ачеста тетводатъ
швскъдешті дп чељ таі стржнс в дпцелесв
алв кввпглві, дпточта ла пои пъпъ ла 1848 дп-
тръ пеисвса ліпсъ de шкобле квратъ ротъпешті
ротъпвлв din пргнчіа са ші пъпъ дп връста жи-
ни а фостъ сілтв а'ші квтта ші квнгтга квноши-
тице таі ввртосв дп шкобле впгро-латіпеніті,
ші — дп Бынатв — сърбешті; de аічі віре, къ
таі твялі din пои квтгтъ ші не ашезътв ідеіле
тогрещте, пеідепіте, сърбешті, каре літве тóте
фінд таі твялі сéв таі пвдінз сіптетіче, еаръ пв
апалітіче ба а побстръ, дп констракціїпілв ші не-
ріоделе лорв сéмъп преа твялі кв терсвла чељ
не тавтв алв кайлорв челорв тарі de Холштайн.
Престе ачеста ліпва латіп кв фртосеуле сале
челе класіче ші кв грандопеа са чеа de аристокраді
ші імператорі атьці не ачеі арделені, карі пв
квноскв тетводатъ din літвеле ротаніче тъкар пе
Італіана, ка съ тръптескъ ла о парте фіренцілв
фртосеуле але літвей ротъпешті ші съ се дп-
черче а о стржнс дп легътвреле періоделорв
яліое, ба впїи терсеръ ашае департе, дпкътв ера
п'ачі съ комъндеze не ротъпкда дпнъ таршвла
челв греоів ші трабашв алв ексаметрілорв еліо-
льтіпеніті. Дптръ ачесте черкврі теоретіче de
алтамінтраea demne de тóтъ стіма, лінсіа арделеа-
нілді трівпа, атвонвлв, счене, ді ліпсіа салопеле
ротъпешті ші — шаі дпсквртв denprinderea де
тóте зілеле дп ліпва са ді ліпсіа кв тогтв ші
не атьта пе квтв Dв. ле авръді ші ле аведі пе
тóте, дпкътв дп търтврісескв, къ пв одать
ш'ам тіратв de впїи скріторі de аі Dвбостръ, пе-
нітре пв е стілвлв лорв тъкар атьтв de фртосв
ші атръгтторв, пе квтв се воркеніте de фртосв
ліпва дп соіетъділе челе таі ввпе din Бкв-
решті ші Іаші (кв орешнаге мічі діферінде ші
жапанде). — Adaоue ла тóте ачеста, къ о самъ
де ротъпі арделені ші впгрепі ах дпчештв а
скріе ротъпешті пвтai дела 1850 дпкъче; еаръ
шпїи пъпъ ла 1848 алв квношиtea din пвтіе ліг-
ратвра ротъпескъ, — шті Dомпвле, ва ші пе ла
Dв. дптръ апї 1828—36. Аз пв череа дпцелен-
чнна ші френтатае, на ачесгорв неофіді де
окамдатъ съ лі се зікътогтв ка ла аі Dв. „Скрієці
квіаді каре квт штіді, пвтai скрієці.“ Рома пв
с'a фъквтв дптр'o zі, есте впїи провервіс веќіс;
аша орі каре літвь аре съ сафере дпчеркърі
твялі съ віпъ цепівлв пе кар'яг аштенді
ші Dta. еаръ пъпъ атврі амв фаче преавіне, декъ
чей карі скрієтв астvzi амв реакшоните къ пои

жигтев твтai пініте прегтіторі de квіле алтора
каій ворв вені дп врта пбсгръ ші съ пв пе съпъ-
рьтв пічі декът, декъ ва пвтре пдатъ ші да
пои крітіка кв леділе сале челе дракопіче, кв савіа
аскідітъ пі фтфокатъ ші ва арвика де такла-
твръ 50% din тóте квте амв скріс ші пои ші
Dv. de 25 ani дпкъче.

Ез din парте'ті рекноску къ тівпвлв крітічеі
пса сосітв; пъквтв пвтai, къ пвдін върваді демпі
ексквторі аі леділорв еі сжпт кв тогтв квфк-
даці дп алте треві, сéв — впїи сътвраді de авп-
теле віецеі дп алте брепікаре прівінде. — —

Дптръ ачеста че таі птті, поте къ арделені
ар скъпа de фбрфека крітічеі декъ ар фаче ка
італіенії дп врта лві Dante ші ка французі дп
зілеле лві Малерв.

Нв квтва Dомпвле вреі съ арпі пе тоді
ротъпі дп „Пргаторівав“ лві Dante? Dомпв
аппър! Аі вітатв къ ротъпі сжпт алфель de
крештіні, еаръ пв ка оі лві Dante? Квт поці
Dta пресвпнне къ ар інтра ротъпвлв дп пврга-
торівав лві Dante кв „Вел“ ші „Башв“, кв „Вор-
пікв“ ші „Агъ“, кв „Логофътв“ ші „Кігчерь“ кв
„Пресвдеві“ ші „Овште“, кв „Полковікв“ ші
„Чіловікв“ кв „стогрв“, кв „дежвретв“ ші кв тогтв
пвтвла лорв ші таі дпсквртв кв тóтъ літвь Ев-
літіелорв ші а Водевіделорв; а Песнелорв ші
а Кондакелорв, а Богородігпелорв ші а Благородії-
лорв? Dомпвле, трацеді віне сата че аі ворвітв
ші пв пе алерга пе ла Dante; къ пеатв топітв
ші пои пі Dв. кв тóтъ літвь ші літератвра побстръ
тодернь. Azzi коло, съ пе асемъптв пои кв
Dante, кв ачелв цепералв ші патрічів таре алв
Флоренде*), каре а віедвітв пе квпді статвла
Дъреі ротъпешті авіа се ре'пгетеісе дп врта
къдері імперіалв вългаро-ротъпескв*), кв ачелв
Dante, каре ші а фъквтв елв шіені о літвь din
тр'впв сіпгврв діалектв італіанv ші din латіна
класікъ, фърь ка съ таі крестезе твялі пе че-
лелалте діалекте ші провінціалісме але Італії,
дпкътв кіарв італіанії се въдс сілді аі дновъца.

*) Dante с'a пъквтв дп Флоренца ла а. 1265,
а фостъ цепералв, атвасадорв ші сепаторв, апои а
тврітв дп ексілв ла а. 1321. Дп ексілв съв
Dante а скріс Divina comedia каре дпші лв'є съ-
щетв впівервав; адікъ тóтъ лвтіа, дпш дп-
пірді дп Тартарв, Пргаторв ші Парадіс,
еаръ апои дпші компссе поета са превят цепівлв
ді дікт' пвтai джасілв din тоді твріторії.

mai житеів літва, пентрэка съ'яз почь прічене ші дпкъ кв ажтарыя таі агъторв комытаге, пе жыте філології Еўропеі аз фоста сіліці а фаче язі Отерв. Домынде, вони Отерв ші кв Дауне се паска пытai вътгодатъ дп язме, earъ літва лорв о прічене пытai чеі карі о дпвадъ дпадине.

Ни квітва аветъ ші поі пофть а не фаче о літвѣ, не каре съ о прічене пытai врео 2—3 міі фатілі?

Ші апоі mai дпсквріз, че съ фачемъ поі кв „Divina commedia, кънд піі кв комедії отмешті ну о преа пытетъ скобе ла вревніз къпътажів.

(Ва зрта.)

КЪЛЪТОРИІ.

(Бртаре).

Е вп ліквр фоарте de тіаре квт с'аг mai пытэт пыстра ртіеле че севъдъ дп zioa de асгъзі ші каре съжескъ de таргвр а търімеі, а птвр-ре ші а үенілві Романілор. Прівеліштеа ачелор зріеше ретышіді а воні чівілісації пердватъ дппле съфлетві de o аджкъ адмірапе ші дп фаче а се дпкіна dinaintea търедеі вътре а треквтві.

Маре попор аз фост ачела каре аз льсат дп зртъ асемене тарі ші глоріосе тонытегрі!. ші дп охії тей ел аре вп престіців твлт mai адішевітор, къчі се пытіа попорві Роман. Кът de птврічі аз фост пырінді! кът de възгді сжигт коворігорії лор!

De-o дпрере фъръ тарціні аз тег съфлеге пытвіс, Кънд гжандек че-ам фост одатъшіп че егаре вш ажанс!

Монументгвр зріеше! таргвр de-вп търец треквт! De ші пльог кв-атъръчівно а ротынілві үедере, Сінг о фалнікъ тжандріе ла а воастръ реведере. Кънд тъкор ве дпълдітіа de ла каре ам къзгі!

Dintre тоате тонытегеле романе din Numa челе mai вредніче de дпсемнат сжигт:

Ареполе: атфіеатръ ръганд, лікраг дп пеатръ сънать ші каре съжіа центргв спек таколві пывліче. Ел птвеа кврінді дп сінга сэв 40000 de прівіторі, ші естэ чеі mai вінг пысграт dintre тоате коізегріе векі!

Каса квадратъ, — Тетнія дпподовіт кв ко-лоане елегант ші кв съпътврі пыплінате; дп капо-д'онеръ de архітектвръ антикъ.

Тэрніл Марнс. Тетнія Dînei ші Быле Романе: чел дінтіїв, ашегат не вілтеві вілі deal че domnешті асвіра търгві, іар чеделалте дозъ, афльтоаре дп капетага гръдінеі пывліче. Тоате

терігъ de a beni кът de департе сире а дп візіта. Севършнд візітареа орангвазі Numa, не сім іаръ дп вагонвріле дртвізі de фер ші, дпнъ о кълъторіе de 6 часаврі піі къшпіліе Провендеі, сосіт поантеа ла Marsiliea ші траует ла отелъ Колонілор.

Marsiliea есте портвіл чел mai дпсемнат а Франдіеі ші кіар аз доілеа оранг дпнъ Паріс. Кътева ліліці а сале, ші mai кв сеать ачез пытігъ Капевіера, сжигт вредніче de a фігвра дп капіталіе, Marsilieii ce фълескъ агът de твлт de търгвзлор, къд дп сокотв mai пре сэв de кът дпсвши Парісіл ші зікі: къдакъ Парісіл ар авеа о Капевіерь ар фі о тікъ Marsilie; адевърда есте къдакъ Парісіл ар авеа портвіл Marsilieie ар фі чел житеів оранг din язме сэв тоате прівіріле.

Орі кът de помноась есте претендіа Marsilieiaор треввіе съ търтврісім къ орашвілор есте фртос, дпсембледіт ші фоарте весел. Мілле de коръвій че дпэтръ ші есв din портвріле лів дідав о шішкаге комерціаль din челе mai імпор-танті ші дп адкв о попорадіе de треакът фоарте квріась. Кълъторві че се прітвль пе кеівріле портвдіј ші дп лілделе аиропіете de маре дп-тълешті фігврі de тоате фълтвра, костітврі din тоате деріле, ші азде реєспілід ла зрекілө сале тоате літвіле de не фада пытжтвілор.

Ди Marsilie аре чіпева прілех ші de a фаче авере пріп комерці ші de a о кеатві дп петречері, къчі ел поате гысі дп сінга еі тоате дплесніріле воні вісцірі de лакъ ші de пльчере. Прітвльріле сжигт фртюосе, mai кв сеать ачез пытігъ Prado ші каре се дпсінде шіпъ ла шалва търеі, треквтві пріп вп шир de грьдині ші de касе de варъ фоарте пльквте; театрвріле сжигт вшп; кафенеале дп-подобіе de пе моделза челор din Паріс, ші та-гажіле пайн de тарфъ парісіанъ.

Кът пентрэ тіае, прітвльаре шеа фаворітъ ера пе тарціна портврілі зnde мерцеам дп тоате зілеле de прівіам, чесаврі дптречі, фортуле де-севіте а коръвійлор ші ліквр таріпарілор че дп кърка саг дескврка търгврі. Фіекаре din еле дпні дпфідіцеа дпкіпвріе цертвріле de зnde ве-нісе ші ть фъчга съ вісег ла ачеле локврі пек-носкіте шіе. Альгъ вп нас din India се дпльца катаргвріле тжандре, а воні корвете амерікане; а-проане de вп ванор енглез се легьна о коравіе спаніолеаскъ; mai департе флатвра павілонвілор ве-нісан лілгъ павілонвіл ротъп, ші тоате ла вп лок ажквтіа вп соіі de хартъ географікъ че дп

тръцде прівіріле къ о пітере магнетікъ ші джі
дискала тайніче dopingi de a врта сворзя лор пе
валтре шърії. Mai алес о таре коравіе фран-
дезъ, поэзъ, спрітенъ ші вокетъ ка о сіренъ джі
фермена тінділе прін форма еі вшоаръ ші елегантъ;
еа ера гата а плека да Чейлан, раївъ Indiei!. да
Чейлан!. тъ шир, зев! към de тъ афлѣ джікъ джі
Европа!

Планъ постръ ера de a візіта тоатъ коаста
Spaniei ші de a не джъвърка не зпъл din вапоар-
реле че фактъ военажъл джтре Марсіліа ші Лізвона,
тректънд пе да Барселона, Валенсія, Альмерія,
Аликанта, Малага ші Шівралтар; дар фінд къ пз
се афла пічі зпъл din ачеле джі вапоаре порт, пентръ
ка съ ну нердем de үеава вр'о 15 зіле аштентънд
до Марсіліа, не хотъріпът а плека deadrentъда
да Шівралтар пе вапоръл euglez Ліворно котеп-
дат de къпітанъ Катибел.

Аша, да 23. Септемвріе, прієтінъ тез ші ез
спрітені, веселі, ші къ пълърі de Панама не
зрекі, язърът о баркъ каре не дссе да вапор прін
зп dedal de коръвій. Ачест вас ера джъвъркат къ
половоаоче de пчюасъ ші къ валерче de ракіз,
дось татеріалзрі апрынзетоаре каре, де-ар фі лгат
фок іп тіжлокъл търеи, ам фі арс джтре'о кліпалъ
ші не-ам фі стін de не фада пътжитъл! Din
ачеастъ прічинъ вр'о дось фашілії спаніоале че ера
съ плече къ поі реинасеръ да Марсіліа, преферънд
а аштента алт вапор mai сігзр.

— Че хотърешті? — тъ джтревъ еуглезъ
тез кънд не свірът пе Ліворно; — терцет из
вапоръл ачеста?

— Мерцем; De-a лза фок коравіа, пз вом
ава зінсь de аль.

— Каре вреа съ зікъ, de-ом скъна de фок пз
вом скъна de аль.. Фоарте віне; хай джтре'о
порок ..

— Хай, къчі порокъл ціне къ чеі певені. Пе
ла б чесаєрі зпъл amiazi къпітанъ се сзо не пан-
теа de льнгъ оцзагъл машінеи ші джчепе а да
порочіле de плекаре. Mundatъ тарінері трагъ
ангриа; машіна се пнне іп тішкаре ші къртачівл
се ашегазъ ла роата къртре. Къпітанъ Катибел
стрігъ олрайт! ші коравіа свіпъсъ пттереі аврілор
лзпенъ не песіншітте джтре челемалте васе гръ-
мъдите джі порт; еа аціоне джі кърънд да гра

портълві фортифікать къ дось четъді паме de та-
пірі, есъ ші се дждреантъ соре opizonъ пемър-
чуніг, лъсънд джі зрії о лвнъ колонъ de фок-
негръ.

Adio Франціе ізвітъ! . . . тъ денъртез de тіое
ші D-зев шітіе de те-oіs mai віде къчі машіна
вапорълві поате съ саіе ші съ не асаждрле джі
попі; къчі вакжі поате съ се спаргъ de вр'о стіп-
нъ асквісъ съв вапоръ; къчі пчюоса ші спіртъ-
шотъ съ іеё фок.. ші орі към с'ар джтъпіла
тареа съ гага съ не джгітъ. Dar, джтре'о по-
рок! фіе че-а фі! adio! а реведере Франціе фр-
тоасъ ші тзат ізвігъ!

AN. I 1855.

Дви'атъте веакрі пегре de дзрепі, de віжеале
Че-а з трекват фоль-пчтарате песге віата Ромъніе,

Та, ап поэ, че не вестешті?

Вій с'адвчі патріе теле, ка о дреантъ респілътре,
Наче, глооріе, търіре, лівертате, ферічіре,

Індібръріле черенігі?

Din поеавъл вачінічеі енгіті та сол de тънгъвере?
Треве на сені де тоаре саі ка сені de інвієро-

Съ те властем, съ те-admir?

Ешті прієтін, саі фачі парде din кітаплідії эні de реал-
Че-а зенас in a лор трекват песте фрпгтга дереітеле

О коропъ de тартір?

Орі че-а фі а та меніре, веі гъсі попоръл таре!
Ліфрпгтънд ловіреа соартеі къ-о пттерчікъ ръпдара

Ші къ свілет de Ромънъ,

Къчі Ромънъл е джтогтіа прекъм стіпчеле търеце
Каре 'н вапоръл търеі фртълнате ші світеде,

Неклінтіті 'н вечі решъз.

Не ачесте тъндре цертврі сентінель 'найтатъ
Neамъл постръ, фоль спріжен, in воліре пекрматъ

Съ не лож ма постъл сев.

Ez de досьзгечі de веакрі аз трекват прін mii de лгате,
Dar актім і-ас къзат враща, і-ас къзат артеле

рпте . . .

О! пттернік Dampnez!

Сліт дестгле-агътє кіпірі! адъ зіоа тзат дорітъ,
Zi de наче, de търіе ші de глооріе ізвітъ

Центръ-ачест саршан попор;

Центръ-о падіе крептінъ каре позръ-вн таре пнш
Ші in свілет-і пресінте къ-і кітшатъ 'н асть лвн-

.ла зп фаллік віттор.

Фъ ка зпъл каре віне съ адкъ-вн тъндре соаре,
Съ deckidъ-о кале поэз де тарі фанте подітоаре

Центръ пеатъл ротълеск.

Къчі ел аре din веітіе о шеніре стрелчітъ!
Ez аз фост ші вреа съ фіе сентінель пеклінтігъ,

Пе пттерніл сгрътошеск!

B. A.